

Nieuwe coalitie heeft minder geloof in vrije markt en steekt miljarden in energietransitie

Groene waterstof, geothermie en hernieuwbaar gas - drie essentiële technieken die al jaren om stimulering vragen omdat ze in de huidige subsidieregelingen buiten de boot vallen. Het nieuwe kabinet wil miljarden in deze sectoren steken, net als in kernenergie. De energietransitie moet vaart krijgen en alle zegen komt niet meer van de vrije markt.

Tevredenheid over het coalitieakkoord klinkt bij sectoren die een flinke stimulans van het nieuwe kabinet kunnen verwachten. Bedragen en instrumenten zijn in het akkoord slechts globaal genoemd. Volgens Tweede Kamerlid Silvio Erkens (energiewoordvoeder VVD) wordt de €15 mrd voor “hoogwaardige hernieuwbare energiedragers” in het komende Klimaat- en transitiefonds (totaal budget €35 mrd) gelijk verdeeld over de sectoren waterstof, geothermie en hernieuwbaar gas. Dat geld is vooral bedoeld voor opschaling en kostenreductie, zegt Erkens in gesprek met Energieia. “Deze technieken komen binnen de SDE niet op gang, terwijl het voor de energietransitie wel nodig is dat zij op gang komen.”

Groene waterstof

2020:

Kabinet zoekt miljarden voor stimulering van de waterstofeconomie

“Qua orde van grootte lijkt het voldoende om de huidige ambities te realiseren”, zegt Jacqueline Vaessen, boegbeeld van Topsector Chemie en general manager van Nexstep, over de miljarden die de coalitie wil vrijspelen om de productie van groene waterstof op te schalen. Die taak is enorm. Terwijl er uit aardgas al veel waterstof wordt geproduceerd voor gebruik in de industrie, ligt de

kostprijs voor deze 'grijze' waterstof met €1 à €1,50 per kilogram ruimschoots onder de prijs voor schone 'groene' waterstof uit elektrolyse: €3 tot €7.

De sector vraagt al lang om steun om de elektrolysecapaciteit uit te breiden en zo de kostprijs omlaag te brengen waardoor een groen alternatief voor grijze waterstof ontstaat en uiteindelijk ook een CO₂-vrij opslagmedium voor hernieuwbare elektriciteit. Via de SDE++-regeling is dit [niet gelukt](#) en andere middelen kwamen tot dusver maar [mondjesmaat](#) vrij.

Opening van het waterstoftankstation aan de Bornholmstraat in Groningen, ontwikkeld door Holthausen Clean Technology. (Foto: Kees van de Veen/ANP)

Kostenreductie voor groene waterstof is een “enorme opgave die niet zonder stevige inzet van de overheid tot stand komt”, zegt Vaessen. De Topsector Chemie is dan ook positief over het coalitieakkoord. “Ik verwacht inderdaad dat een substantieel aandeel van dat budget beschikbaar komt voor groene waterstof”, zegt Vaessen over de €35 mrd in het fonds. Voor een indicatie van het precieze bedrag verwijst ze naar een brief van de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat Dilan Yeşilgöz-Zegerius (VVD), die eerder deze maand over een behoefte van €5 mrd sprak. Kamerlid Erkens verwacht dat waterstof de grootste ontvanger van gelden uit het klimaatfonds zal zijn.

Geothermie: €2 mrd nodig

[Lees ook:](#)

'Geothermie is fundament voor warmtetransitie gebouwde omgeving'

Hetzelfde positieve geluid komt uit een andere sectoren: geothermie. “Wij zijn superblij met de aanknopingspunten die dit regeerakkoord biedt voor de ontwikkeling van geothermie in de glastuinbouw en de gebouwde omgeving”, zegt Hans Bolscher, voorzitter Geothermie Nederland. “Geothermie is een onmisbare schakel in de duurzame energietransitie van Nederland en verdient daarom die opschaling in de komende kabinetsperiode.”

Alleen komend jaar al is er volgens Bolscher “minimaal” €2 mrd nodig voor een specifieke financieringsregeling voor grootschalige, duurzame warmte. De reden: warmteprojecten komen niet aan bod in de subsidieregeling SDE++. De sector moet een inhaalslag maken, en in ieder geval de periode overbruggen tot er over twee jaar “hekjes” worden ingevoerd in de SDE++ waarmee er gescheiden budgetten komen voor verschillende technieken.

Het klimaatfonds kan op deze manier 'achterstallig onderhoud' verrichten. Want deze technieken ontwikkelen zich moeizaam omdat de kosten nu nog hoog zijn, terwijl technieken als zonne-energie en afvang en opslag van CO₂ tegen lagere kosten de uitstoot van CO₂ vermijden, en dus voorrang krijgen binnen de SDE-systematiek.

Niet meer via de energierekening

Lees ook:

'Voorstel ODE-compensatie staat niet in verhouding tot lasten'

Een belangrijk aspect van het instellen van het Klimaatfonds voor deze miljardeninjectie is de financiering via de algemene middelen, zegt Tweede Kamerlid Henri Bontenbal (CDA). De subsidie die via de SDE naar hernieuwbare energie gaat, wordt namelijk al jaren gefinancierd met een extra opslag op de energierekening van elke burger, de Opslag Duurzame Energie (ODE).

“Als we serieus vinden dat er meer geld naar de energietransitie toe moet, dan kunnen we het niet allemaal via de energierekening door de burger laten betalen”, zegt Bontenbal. “Dat is niet fair.” Juist daarom is het Klimaatfonds er gekomen met financiering uit de algemene middelen. “Dus dit is bij uitstek een sociale maatregel.”

Rapport Van Geest

Basis van de klimaat- en energieplannen, zegt Bontenbal, is het rapport van Laura van Geest: *Bestemming Parijs - Wegwijzer voor klimaatkeuzes 2030, 2050*. “Op basis daarvan hebben we een inschatting gemaakt van wat nog nodig is”, zegt Bontenbal, die zelf afgelopen zomer een [klimaatvisie schreef](#) voor het CDA. De nieuwe doelstelling voor de reductie van CO₂ is “fors”, zegt Bontenbal, “want we moeten van ver komen en er is maar weinig tijd. Het signaal is: we gaan dit doen en de beleidsinstrumenten komen nog.”

De nieuwe minister heeft dus veel geld tot zijn of haar beschikking, maar zal de beleidsinstrumenten nog moeten ontwikkelen. Tegelijkertijd zegt Bontenbal dat zijn zorg nu juist ligt bij de vraag of het in de uitvoering gaat lukken. “Daarvoor moeten alle neuzen dezelfde kant op staan, en moeten we niet jaren gaan discussiëren. We moeten alles op alles zetten in de uitvoering, daar zit wel mijn zorg.”

Grote discussies binnen de coalitie over de gestelde doelen lijkt er niet te zullen zijn. Ook VVD'er Erkens en Raoul Boucke (energiewoordvoerder D66) scharen zich volmondig achter de klimaatdoelen van het regeerakkoord.

Minder vrije markt

Interessant is dat deze Kamerleden allen de vrije markt niet langer als een 'heilig gegeven' lijken te zien. Ook Erkens uit de VVD-stal van Mark Rutte ziet andere opties dan de vrije markt voor bijvoorbeeld de leveringszekerheid gas en de stimulering van kernenergie. Voor het laatste thema heeft de coalitie €5 mrd ingeruimd tot 2030. Tijdens de komende regeerperiode zal het kabinet daar maar een beperkt deel van uitgeven: zo'n €500 mln voor met name kennisontwikkeling bij toezichthouder, universiteiten en het ministerie zelf.

Twee kerncentrales zouden daarna in zicht moeten komen voor CO₂-vrije stroomlevering op de lange termijn. Daarvoor is dus €4,5 mrd in het vooruitzicht gesteld voor de periode na 2025, maar hoe dat te besteden is de vraag. Volgens Erkens zou dat via subsidies kunnen, maar mogelijk ook een partnerschap. Gevraagd of bijvoorbeeld een nutsbedrijf deels aandeelhouder zou kunnen worden, zegt Erkens: "Dat is een optie. Het moet nog worden uitgewerkt."

Ook Bontenbal ziet die mogelijkheid als hij zegt dat er naast de optie van subsidiëring ook de mogelijkheid bestaat om "iets met EBN te doen", bijvoorbeeld deels aandeelhouder worden van de centrale. "Een optie die we open laten", zegt Bontenbal.

Leveringszekerheid gas is dus ook een thema waar de vrije markt zijn langste tijd lijkt te hebben gehad. Het coalitieakkoord introduceert een verplichte vullingsgraad voor de gasbergingen, zonder concreet voorstel hoe private partijen dit op te leggen. "De huidige toestand laat zien dat het in ieder geval anders moet met de gasvoorraden de komende jaren", zegt Erkens. "Ik heb gepleit voor ingrijpen in de gasmarkt", zegt Bontenbal, die de huidige problematiek uit de gasmarkt verder extrapoleert: "De discussie over leveringszekerheid zoals in de gasmarkt nu, gaan we in de toekomst ook krijgen over elektriciteit."

"We hebben de afgelopen dertig jaar wel erg veel geloof gehad in de markt", vervolgt Bontenbal. "Voor een snelle energietransitie hebben we regie van de overheid nodig in de energievoorziening. Ik denk dat er een brede verschuiving in het denken is dat je de markt niet op z'n beloop kunt laten. De overheid moet regie nemen."